

การประดิษฐานพระศพ
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้พิมพ์พระราชทานในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสัตตมวาร

พระราชทานพระศพ

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
พระบรมมหาราชวัง
วันพุธ ที่ ๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ จักรีนฤพดินทร
สยามินทร์ทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงพระอนุสรณ์คำนึงถึง สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้า
เพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระราชธิดาพระองค์เดียวในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว ผู้เป็นสมเด็จพระบรมปิตุลาธิราช ว่าทรงเป็นกุลเชษฐีแห่งพระบรมราชวงศ์ ทรงเป็นที่เคารพ
นับถือในหมู่พระบรมวงศานุวงศ์ และทรงบำเพ็ญพระกรณียกิจที่เป็นคุณประโยชน์แก่บ้านเมือง
นานัปการ เมื่อสิ้นพระชนม์ ในวันพุธ ที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔ เป็นเหตุให้ทรงเศร้า
สลดพระราชหฤทัย และเป็นที่โศกาลัยของประชาชนทุกหมู่เหล่า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมให้ประดิษฐานพระศพไว้ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และทรงบำเพ็ญพระราชกุศล
พระราชทานเป็นลำดับมาตามโบราณราชประเพณี

บัดนี้ ถึงวาระที่จะทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสดับตมวาร พระราชทาน ในวันพุธ ที่ ๓ สิงหาคม
พุทธศักราช ๒๕๕๔ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์หนังสือเรื่องนำรู้สำหรับ
ประชาชน เกี่ยวกับรายละเอียดในการประดิษฐานพระศพ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตน
ราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ขึ้นเป็นพระอนุสรณ์วิทยาทานสำหรับพระราชทานแก่ผู้มาถวายสักการะ
พระศพ

ทรงตั้งพระราชหฤทัยพระราชอุทิศส่วนพระราชกุศล กับประโยชน์ทั้งปวงอันพึงเกิดจากหนังสือ
พระราชทานทั้งนี้แก่ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ผู้สิ้นพระชนม์ไป
แล้วนั้นทุกประการ

อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช
วันอาทิตย์ ที่ ๓๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

การประดิษฐานพระศพ
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระราชธิดาพระองค์เดียว ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กับพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี สิ้นพระชนม์ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔ เวลา ๑๖ นาฬิกา ๓๗ นาที ณ ตึก ๘๔ ปี ชั้น ๕ โรงพยาบาลศิริราช รวมพระชันษา ๘๕ ปี ๘ เดือน ๑ วัน คำนวณตามคัมภีร์โหราศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเศร้าสลดพระราชหฤทัยยิ่ง ทรงพระอนุสรณ์คำนึงถึงสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ว่าเป็นสมเด็จพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ในที่พระกุลเชษฐแห่งพระบรมราชวงศ์ เป็นที่ทรงเคารพนับถือในหมู่พระบรมวงศานุวงศ์ และทรงบำเพ็ญพระคุณูปการไว้แก่บ้านเมืองเป็นอนเนกปริยาย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้สำนักพระราชวังจัดการพระศพถวายพระเกียรติยศสูงสุดตามโบราณราชประเพณี ประดิษฐานพระศพ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง

พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท : เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสถาปนากรุงเทพมหานครขึ้นเป็นราชธานีแล้ว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สร้างพระมหาปราสาทขึ้นองค์หนึ่งในพระบรมมหาราชวัง โดยจำลองขนาดมาจากพระที่นั่งสรรเพชญปราสาทเมื่อครั้งกรุงเก่า พระมหาปราสาทองค์นั้นสร้างด้วยเครื่องไม้ มีพระปรัศว์ซ้ายขวาและเรือนจันทร์เป็นบริวาร การก่อสร้างพระมหาปราสาทสำเร็จบริบูรณ์เมื่อพุทธศักราช ๒๓๒๗ พระราชทานนามว่า พระที่นั่งอมรินทราภิเศกมหาปราสาท ต่อมาในพุทธศักราช ๒๓๓๒ เกิดอสนีบาตตกต้องยอดพระมหาปราสาท เพลิงลูกกลมไหม้พระที่นั่งหมดทั้งองค์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงโปรดให้สร้างพระมหาปราสาทก่ออิฐถือปูน เครื่องยอดทำด้วยไม้ เป็นองค์ใหม่ขึ้นทดแทน พระราชทานนามว่า พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เป็นปราสาทจัตุรมุข มีหลังคาชั้นลดสี่ชั้น ซ่อฟ้า ไบระกา และหางหงส์ ปิดทองประดับกระจก มุขทั้งสี่มีความกว้างและยาวเสมอกัน มุขยอดปราสาทย่อไม้สิบสอง จำหลักรูปครุฑยุคนาครับไชราแทนทวยหน้าบันทั้งสี่มุขจำหลักเป็นรูปนารายณ์ทรงสุบรรณ ที่มุขด้านหน้าทางทิศเหนือก่อเป็นมุขเด็จ หลังคามีส่อฟ้า ไบระกา หางหงส์ เสาติดสาหร่ายรวงผึ้งทั้งชายเป็นรูปเทพนมลงรักปิดทอง ในมุขเด็จตั้งบุษบกสำหรับประทับเวลาเสด็จออกให้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในงานพระราชพิธี

ภายในองค์พระมหาปราสาท เพดานพื้นแดงประดับดาวฉลุไม้ปิดทอง ผนังภายในทั่วไปถือปูนลงพื้นขาว เขียนลายก้านแย่งดอกไม้เทพนม พระทวารและพระบัญชาภายนอกเขียนลายรดน้ำ

เป็นลายก้านแย่งใบเทศดอกในพุ่มข้าวบิณฑ์หน้าสิงห์ พระทวารและพระบัญชากรภายในเขียนสีเป็นรูป เทวดาถือพระขรรค์ยืนแทน และเทวดาถือคันศรยืนแทน

พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทใช้เป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีสำคัญต่างๆ มาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางมุขตะวันตก เป็นที่ประดิษฐานพระบรมศพ พระมหากษัตริย์และสมเด็จพระอัครมเหสี เพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวายก่อนถวายพระเพลิง พระที่นั่งองค์นี้ ได้ใช้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อ พุทธศักราช ๒๓๕๓ เป็นครั้งแรกสำหรับการพระบรมศพ นอกจากนี้ ในบางโอกาส ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประดิษฐานพระศพพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ในลำดับ พระอิสริยยศสมเด็จพระเจ้าฟ้า หรือเทียบเท่า ได้เป็นกรณีพิเศษ

พระที่นั่งองค์นี้เคยเป็นที่ประดิษฐานพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นสมเด็จพระบรมชนกนาถในสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ซึ่งเสด็จสวรรคตเมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๘

ส่วนในรัชกาลปัจจุบัน ก่อนงานพระศพ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ได้ประดิษฐานพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ซึ่งเสด็จสวรรคตเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๙, พระบรมศพ สมเด็จพระศรี สวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ซึ่งเสด็จสวรรคตเมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๘, พระบรมศพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๗ ซึ่งเสด็จสวรรคตเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๗, พระบรมศพ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีซึ่งเสด็จสวรรคตเมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๘ และพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งสิ้นพระชนม์เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๑

พระโกศ : ภายในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มุขด้านทิศตะวันตกเป็นที่ประดิษฐานพระศพ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ภายใต้เบญจปฎลเศวตฉัตร (ฉัตรขาว ๕ ชั้น) ตามพระอิสริยยศสมเด็จพระเจ้าฟ้า

พระโกศที่ทรงพระศพนั้นคือ พระโกศทองใหญ่ องค์ที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประดับพุ่ม เฟือง ดอกไม้ไหว และดอกไม้เฒ่า เต็มตามพระอิสริยยศ ทั้งนี้ ธรรมเนียมการประดับตกแต่งพระโกศนั้นโดยปกติ มีลดหลั่นกันเป็นหลายชั้นตามพระเกียรติยศ พระบรมศพหรือพระศพ คราวนี้ พระราชทานเครื่องประดับพระโกศครบทุกอย่าง ที่เรียกว่าพุ่มดอกไม้เพชรนั้นประดับที่ยอดพระโกศ ถัดลงมาที่ชั้นกระจังฝาพระโกศประดับดอกไม้เพชร เรียกว่าดอกไม้ไหว (ใบปรือ) ที่ปากพระโกศโดยรอบห้อยเฟืองเพชรมีพู่เงินห้อยเป็นระยะๆ ทุกมุมทั้ง ๘ มุม ที่เื่อวพระโกศประดับดอกไม้เพชรเรียกว่าดอกไม้เฒ่าโดยรอบอีกอย่างหนึ่ง

ที่เื่อวพระโกศด้านหน้าติดพระฐานโถง ทอดลงมายังพานพระมหากษัตริย์บนเสาบัวกลุ่มซึ่งตั้งอยู่เบื้องหน้า พระฐานโถงบนพานพระมหากษัตริย์นั้นพบทับกันไว้ เมื่อมีการสดับปกรณ์พระศพ เจ้าพนักงานจะได้คลี่พระฐานโถงออกไปจนถึงอาสนสงฆ์ โดยใช้ทวยรับเป็นระยะๆ เพื่อสอดเชื่อมกับพระฐานโถงอีกสำหรับหนึ่งซึ่งทอดไว้บนพานพระมหากษัตริย์ที่ต้นอาสนสงฆ์ ใช้ลาดไปตามความยาวของอาสนสงฆ์โดยมีผ้าขาวรองอยู่ชั้นหนึ่งก่อน

พระโกศประดิษฐานเหนือพระแท่นแว่นฟ้าทอง สลักลายฉลุ ประดับรัตนชาติสีขาวยุข ชั้นพระแท่นตกแต่งด้วยพุ่มแก้ว พุ่มตาดทอง เทียนไฟฟ้า และแจกันปักดอกไม้โลหะสีทอง ที่มุมพระแท่นแว่นฟ้าทองทุกชั้นปักสุวรรณฉัตรและสุวรรณฉัตรคันดาล (คันฉัตรที่มีรูปเป็นมุขฉาก ๒ ทบ) และพระแท่นแว่นฟ้าทองที่ประดิษฐานพระโกศนั้นตั้งอยู่บนพระแท่นปิดทองทรายอีกทีหนึ่งประดับดอกไม้สดในคูหาโดยรอบพระแท่นทองทราย

รอบพระแท่นทองทรายนั้น แวดล้อมด้วยเครื่องสูงทองแผ่ลวด (ตี่ริงแผ่นทองฉลุลายฉลุฝังลงไปในผืนผ้า) ประกอบด้วยฉัตรชুমสาย ๓ ชั้น ฉัตร ๕ ชั้น ฉัตร ๗ ชั้น บังแทรก และบังพระสุริย์ตามพระอิสริยยศสมเด็จพระเจ้าฟ้า

ข้างพระแท่นทองทรายตั้งมณฑปเพลิง เป็นบุษบกบรรจุเทียนไฟฟ้าทั้งซ้ายและขวา

ทหาร : สีมุมที่ประดิษฐานพระโกศ มีการจัดทหารรักษาพระองค์จากหน่วยทหารรักษาพระองค์ที่เกี่ยวข้องในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และหน่วยทหารรักษาพระองค์ที่พลเอกหญิง พลเรือเอกหญิง พลอากาศเอกหญิง สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงเป็นผู้บังคับการพิเศษ และทรงเป็นนายทหารพิเศษ หมุนเวียนกันยืนยามถวายพระศพ มุมละหนึ่งนาย ทหารทั้งสี่นายยืนยามในท่าโรยปืน คือปากกล่ากลองปืนซี้ดงพื้น มือ

ทั้งสองวางบนยางรองพานท้ายปืน ในลักษณะคว่ำมือขวาทับมือซ้าย ก้มหน้าเล็กน้อยในอาการสำรวม

การประดิษฐานพระโกศ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ตามแบบอย่างธรรมเนียมปฏิบัติ เริ่มจากการวัดระยะทั้งสายตั้งลงมาจากเพดานตรงกลางหมู่ดาวเพดานสลักลายกลีบบัว หมุกกลางห้องที่สองของมุขตะวันตกลงมาถึงพื้น แล้วจึงลาดพรมแดงเต็มพื้นที่มุขตะวันตกทั้งหมด จากนั้นเชิญพระแท่นทองทรายชั้นแรกทอดเหนือพื้น โดยให้จุดศูนย์กลางของพระแท่นตรงกับสายตั้ง แล้วเชิญพระแท่นทองทรายชั้นที่ ๒ ทอดเหนือชั้นแรกโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับชั้นแรก ลำดับต่อไปจึงเชิญพระแท่นแว่นฟ้าทองทอดเหนือพระแท่นทองทรายอีก ๓ ชั้น โดยให้จุดศูนย์กลางของพระแท่นแว่นฟ้าทองตรงกับสายตั้งเช่นกัน แล้วจึงเชิญฐานบัวรองรับพระโกศทอดเหนือพระแท่นแว่นฟ้าทองอีกชั้นหนึ่ง จากนั้น จึงเชิญเบญจปฎลเศวตฉัตรชั้นแขวนเหนือพระแท่นทั้งปวง โดยใช้ลวดร้อยลงมาจากเพดานตรงจุดตั้งสายตั้ง ผูกกับยอดเศวตฉัตรแล้วเชิญขึ้น ลำดับสุดท้ายจึงเชิญพระโกศขึ้นประดิษฐานเหนือฐานบัว เป็นอันเสร็จการ

เครื่องอิสริยยศราชูปโภคและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ : ที่หน้าพระแท่นทองทราย ตั้งผ้าหมู่
 ปิดทองสองหมู่ หมู่ข้างซ้ายทอดเครื่องประกอบพระอิสริยยศสำหรับสมเด็จพระเจ้าฟ้า และเครื่อง
 ราชูปโภค หมู่ข้างขวานั้นทอดเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พร้อมทั้งฉลองพระองค์

หมู่ซ้าย : เครื่องอิสริยยศราชูปโภคที่ทอดถวาย ได้แก่

๑. พานพระศรี (พานหมาก) ทองคำลงยา เครื่องพร้อม
๒. พระสุพรรณศรี (กระโถนเล็ก) ทองคำลงยา
๓. หีบพระศรี (หีบหมาก) ทองคำลงยา พร้อมพานรอง
๔. พระคนโททองคำลงยา พร้อมพานรอง
๕. พานเครื่องพระสำอาง พร้อมพระสาววงเดือนกับพระสาวเสนียดสอดในช่องเยียรบับ และพระกรัณฑ์ทองคำลงยาสำหรับบรรจุเครื่องพระสำอาง
๖. ราวพระภูษาขับพระพักตร์ทองคำลงยารูปพญานาค ๒ ตน ขนดหางพันเกลียวเป็นเสาราว ผินเศียรไปทางซ้ายและขวาเป็นราวพาด ๒ กิ่ง พร้อมขับพระพักตร์จีวรพาดบนราว ๒ ผืน
๗. พระฉายกรอบทองคำลงยาทำเป็นรูปพญานาคขนดพันกันโดยรอบบานพระฉายด้านบน เป็นรูปพระมหามงกุฎเปล่งรัศมี

เครื่องอิสริยยศราชูปโภคเหล่านี้ สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

หมู่ขวา : เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ทอดถวาย ได้แก่

๑. เครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่ง มหาจักรีบรมราชวงศ์ (ฝ่ายใน)
๒. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า (ฝ่ายใน)
๓. เครื่องราชอิสริยาภรณ์รัตนวราภรณ์ (ฝ่ายใน)
๔. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นสูงสุด มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
๕. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นสูงสุด มหาวชิรมงกุฎ
๖. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๑ ปฐมดิเรกคุณาภรณ์
๗. เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นที่ ๒ ทุติยดิเรกคุณาภรณ์
๘. เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๖ ชั้นที่ ๑
๙. เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๗ ชั้นที่ ๑
๑๐. เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลปัจจุบัน ชั้นที่ ๑

พร้อมทั้งทอดฉลองพระองค์เครื่องแบบนายทหารกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ พระยศ พลเอก และฉลองพระองค์ห่อผ้าเยียรบับ

พระฉายาลักษณ์ : ด้านใต้ ประดิษฐานพระฉายาลักษณ์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ฉายเมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๘ ทรงฉลองพระองค์ลูกไม้และผ้าคลุมพระอังสาสีน้ำเงินเข้ม ซึ่งเป็นสีที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ใช้เป็นสีประจำพระองค์ ประดับเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่ง มหาจักรีบรมราชวงศ์ (ฝ่ายใน) ซึ่งประกอบด้วย สายสะพายสีเหลืองคล้องตราจุลจักรีที่ทรงสวมจากพระอังสาซ้ายเฉียงลงทางขวา สายสร้อยจักรีคล้องตรามหาจักรีสวมพระศอ ประดับดาราจักรับบนพระอุระเบื้องซ้าย ที่พระอังสาซ้ายประดับเหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลปัจจุบัน ชั้นที่ ๑ ประดับเพชรล้วน ที่ข้อพระกรขวา ทรงพระวลัยเพชร พระราชมรดกจากสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผู้เป็นสมเด็จพระอัยยิกาในพระองค์

เหนือกรอบพระฉายาลักษณ์มีอักษรพระนาม พ.ร. (อักษร พ.สีแดง อักษร ร.สีขาว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์อุปมาถึงความมีทั้งพระเดชและพระคุณ) ภายใต้พระชฎามหากษัตริย์รัชกาลที่ ๖ และอุณาโลม กรอบพระฉายาลักษณ์ประดับด้วยร้อยกรองดอกกรัก และดอกไม้สด

เครื่องราชสักการะ : เบื้องหน้าที่ประดิษฐานพระโกศ กั้นราชวัติทางมุมข้างเหนือและข้างใต้ ถัดเข้ามาวางเสาบัวกลุ่มปิดทองประดับกระจกสำหรับตั้งพุ่มตาดทองทางเบื้องซ้าย และพุ่มตาดเงินทางเบื้องขวา ตรงกลางระหว่างราชวัติทอดเครื่องราชสักการะทองคำลงยา พร้อมพระแท่นทรงกราบสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่หนึ่ง และเครื่องราชสักการะทองคำลงยาพร้อมพระแท่นทรงกราบ สำหรับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อีกที่หนึ่ง พร้อมด้วยเครื่องทองน้อย ตรงกลางระหว่างเครื่องราชสักการะทั้งสองที่ตั้งมาทางทอดเครื่องทองน้อยสำหรับพระศพทรงธรรม ถัดมามีเครื่องทองน้อยพร้อมพระแท่นทรงกราบ สำหรับพระบรมวงศ์ทรงจุดเมื่อเสด็จพระราชดำเนิน มาถวายสักการะพระศพ

พวงมาลา : ที่เบื้องหน้า ตลอดจนริมผนังด้านซ้ายและด้านขวาของพระแท่นประดิษฐานพระโกศ ตั้งขาหยั่งวางพวงมาลา

เบื้องหน้า (ด้านขวา) พวงมาลาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(ด้านซ้าย) พวงมาลาของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

นอกจากนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เชิญพวงมาลาของสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีต่างประเทศ พร้อมทั้งพระราชวงศ์กับประมุขต่างประเทศ แขนงบนผนังในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ส่วนพวงมาลาของกระทรวง ทบวง กรม องค์การภาครัฐและภาคเอกชน สถาบันการศึกษา โรงเรียน และคณะบุคคลต่างๆ เมื่อวางถวายบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทแล้ว เจ้าพนักงานเชิญไปประดับในเขตกำแพงแก้ว

मुखด้านทิศใต้ : บนพระแท่นราชบัลลังก์ประดับมุกภายใต้พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เชิญพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ขึ้นประดิษฐาน

พระพุทธรูปประจำพระชนมวารองค์นี้ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงหล่อขึ้นเนื่องในโอกาสฉลองพระชันษา ๘๐ ปี ณ มณฑลพิธี วัดรัตนฤดี สุขุมวิท ๓๘ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นพระพุทธรูปเงิน ปางไสยา (ปางประจำวันอังคารซึ่งเป็นวันประสูติ)

สี่มุมพระแท่นราชบัลลังก์ตั้งต้นไม้ทองต้นไม้เงิน เบื้องหน้าทอดเครื่องนมัสการพานทองสองชั้น สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดบูชาพระรัตนตรัย พร้อมพระแท่นทรงกราบ

มุขด้านทิศตะวันออก : มุขตะวันออกพระมหาปราสาท ที่มุมเสาด้านใต้ ทอดพระราชอาสน์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยเครื่องราชูปโภค

ที่แนวผนังด้านเหนือ ตั้งอาสนสงฆ์หน้าทอง ลาดผ้าขาวตลอด สำหรับพระสงฆ์สวดมนต์ ในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล และสดับปกรณ์ ที่ต้นอาสนสงฆ์ตั้งธรรมาสน์แบบสัปคับลงรัก ปิดทองประดับกระจก (เครื่องสังเค็ดในงานถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) สำหรับพระราชอาสน์ขึ้นนั่งถวายพระธรรมเทศนา สองข้างธรรมาสน์ ตั้งผ้าสลักปิดทองสำหรับวางเชิงเทียนปักเทียนดูหนังสือเทศน์ทั้งซ้ายและขวา

ที่ปลายสุดมุขตะวันออก ตั้งพระแท่นราชบรรจถรณ์ประดับมุก มีเบญจฉัตรขาวระบายสามชั้น ขลิบทองแผ่ลวด ภายในลาดผ้าขาว มีหมอนอิง สำหรับพระเปรียญ ๔ รูป ขึ้นนั่งสวดธรรมคาถา เมื่อพระราชอาสน์ถวายเทศน์จบ หน้าพระแท่นราชบรรจถรณ์ ตั้งผ้าสลักปิดทองรองรับเครื่องบูชา กระบะมุก สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุด

พระแท่นราชบรรจถรณ์นี้ เป็นพระแท่นบรรทมที่สร้างขึ้นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เจ้าพระยามหาเสนา (บุญนาคร) เป็นผู้สร้าง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงสันนิษฐานว่า เป็นฝีมือช่างครูเดียวกันกับพระแท่นราชบัลลังก์ประดับมุก ที่ปรากฏความตามพระราชพงศาวดารว่า โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ยกหนีไฟออกมาเมื่อคราวเกิดเพลิงไหม้พระที่นั่งอมรินทราภิเษกมหาปราสาท

मुखด้านทิศเหนือ: มุขเหนือพระมหาปราสาท ไกล่พระทวารอัฒจันทร์ขึ้นลงซ้ายขวา ตั้งแท่นลายสลักปิดทองประดับกระจก มีเบญจกัณฑ์ชาวาระบายสามชั้นขลิบทองแผ่ลวด ผูกม่านสองไขที่เสาทั้งสี่ เพดานห้อยพวงกลาง แต่งด้วยพู่กลิ้งทั้งสี่มุม เป็นอาสนสงฆ์ ภายในลาดผ้าขาวมีหมอนอิง และตั้งหีบพระธรรมปักพัดแขก หน้าแท่นทั้งสอง ตั้งเครื่องบูชากระเบลมุกสำหรับทรงจุดบูชา แท่นดังกล่าวนี้จัดไว้สำหรับพระพิธีธรรมจากวัดทั้งสิบ คือ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ วัดสุทัศนเทพวราราม วัดจักรวรรดิราชาวาส วัดระฆังโฆสิตาราม วัดประยูรวงศาวาส วัดอนงคาราม วัดราชสิทธิาราม และวัดบวรนิเวศวิหาร ขึ้นนั่งสวดพระอภิธรรมทั้งกลางวันกลางคืน มีกำหนด ๑๐๐ วัน

ตำแหน่งเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท : มุขใต้ หลังพระแท่นราชบัลลังก์ภายใต้พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร ซีกตะวันตก ตั้งพระราชอาสน์ลาดพระสูงหน้าสำหรับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระวรชายา พร้อมทั้งพระเก้าอี้เหลืองตัดและเก้าอี้แดงตัดสำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าและฝ่ายใน ซีกตะวันออก ตั้งพระราชอาสน์ลาดพระสูงหน้าสำหรับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พร้อมทั้งพระเก้าอี้ตราแผ่นดินสำหรับสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระเก้าอี้เหลืองตัดสำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน

มุขตะวันออก ซีกด้านใต้ชิดผนัง ตั้งเก้าอี้สำหรับสมุหราชองครักษ์ เลขาธิการพระราชวัง ราชเลขาธิการ ข้าราชการในพระราชสำนักชั้นผู้ใหญ่ นางสนองพระโอษฐ์ และนางพระกำนัล

มุขเหนือ ตั้งเก้าอี้แบ่งเป็นสามตอน ตอนกลางแถวหน้าเป็นเก้าอี้สำหรับนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลฎีกา และประธานองค์การอิสระ ถัดต่อไปเบื้องหลัง เป็นเก้าอี้สำหรับรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ตอนริมชิดผนังตะวันตก จัดเก้าอี้สำหรับคณะทูตานุทูต ผู้แทนฝ่ายกงสุล ตอนริมชิดผนังตะวันออก จัดเก้าอี้สำหรับองคมนตรีและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ข้าราชการทั่วไป เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในปะรำระหว่างศาลาทิมคด และที่ปะรำทั้งสองข้างศาลาทิมคด

ลานพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท : ในวันที่มีพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ตั้งกองทหารเกียรติยศสำหรับพระศพที่หน้าศาลาทิมคด พร้อมแถวระจํากอง ตั้งกองประโคมสังข์ แตร ปี่ กลองชนะที่ลานด้านตะวันตก ชิดกำแพงแก้ว สำหรับประโคมยํายามถวายพระเกียรติยศพระศพ มีวงปี่พาทย์นางหงส์ จากกรมศิลปากร ในทิมคดศาลา บรรเลงหลังการประโคมยํายาม และบรรเลงเพลงฉิ่งพระฉันท์ ขณะพระสงฆ์รับพระราชทานฉันเช้า และฉันเพล ส่วนกองทหารเกียรติยศสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมแถวระจํากอง ตั้งที่หน้าตึกสำนักราชเลขาธิการ ตรงกับพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ประชาชนเข้าถวายน้ำสรงพระศพ ที่หน้าพระฉายาลักษณ์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ณ ศาลาสหทัยสมาคม พระบรมมหาราชวัง

อนึ่ง ในการเชิญพระศพจากโรงพยาบาลศิริราชมาสู่พระที่นั่งพิมานรัตยาซึ่งเป็นที่ถวายน้ำสรงพระศพ ในพระบรมมหาราชวังนั้น มีแพทย์ พยาบาล นักศึกษาแพทย์ และประชาชน รายทางส่งเสด็จในโรงพยาบาลศิริราช จากนั้น มีทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ นักศึกษาวิชาทหาร ลูกเสือ เนตรนารี นักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ เช่น โรงเรียนนวมวิทย์วิทยาลัย โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย สถาบันสันติราษฎร์บริหารธุรกิจ ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ฯลฯ ตลอดจนประชาชนที่มาร่วมถวายสักการะพระศพตามรายทางบริเวณท้องสนามหลวง ถึงพระบรมมหาราชวัง เป็นจำนวนมาก จากนั้น จึงทยอยเดินทางเข้าถวายน้ำสรงที่หน้าพระฉายาลักษณ์ ณ ศาลาสหทัยสมาคม

ภายหลังจากพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสัตตมวารพระศพ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ซึ่งประดิษฐาน ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ประชาชนเข้าถวายสักการะพระศพ สำนักพระราชวังอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาถวายสักการะพระศพ และนำดอกไม้ธูปเทียนมาถวายสักการะ โดยจัดโต๊ะเงินสำหรับวางดอกไม้ธูปเทียน เครื่องสักการบูชา และตู้รับเงินตราเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลไว้ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

ที่ลานหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ลาดเสื่อและจัดปะรำสำหรับประชาชนที่มาร่วมฟังพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมในเวลากลางคืน

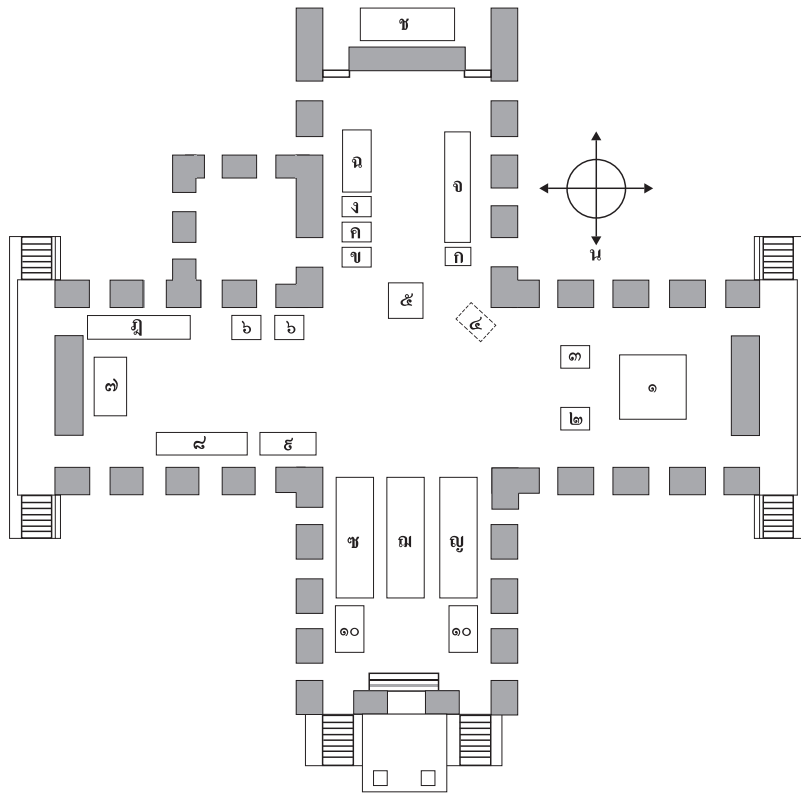

แผนผังภายในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

<p>๑. พระโกศ</p> <p>๒. เครื่องราชอิสริยาภรณ์</p> <p>๓. เครื่องประกอบพระอิสริยยศราชูปโภค</p> <p>๔. พระฉายาลักษณ์</p> <p>๕. พระแท่นราชบัลลังก์นพปฎลมหาเศวตฉัตร</p> <p>๖. พระราชอาสน์</p> <p>๗. พระแท่นราชบรรจถรณ์</p> <p>๘. อาสนสงฆ์</p> <p>๙. ธรรมาสน์</p> <p>๑๐. แท่นพระพิธีธรรม</p> <p>๑๑. ที่นั่งเฝ้า ฯ นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา
ประธานศาลฎีกา คณะรัฐมนตรี</p> <p>๑๒. ที่นั่งเฝ้า ฯ ผู้ตามเสด็จ</p>	๑๓. พระราชอาสน์ลาดพระสุจหนี่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระวรชายา ๑๔. พระราชอาสน์ลาดพระสุจหนี่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ๑๕. พระเก้าอี้ตราแผ่นดิน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ ๑๖. พระเก้าอี้เหลืองตัด พระราชวงศ์ฝ่ายใน ๑๗. พระเก้าอี้พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า และฝ่ายใน ๑๘. เก้าอี้แดงตัด พระราชินี ๑๙. สมาชิกราชสกุล ราชนิกุล ๒๐. ที่นั่งเฝ้า ฯ คณะองคมนตรี ๒๑. ที่นั่งเฝ้า ฯ คณะทูตานุทูต ผู้แทนฝ่ายกงสุล และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

การประดิษฐ์ฐานพระศพ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาวัฒนวดี

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์พระราชทาน
ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสัตตมวาร พระราชทานพระศพ
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาวัฒนวดี

พิมพ์ครั้งแรก	สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔
หน่วยงานที่จัดพิมพ์	สำนักราชเลขาธิการ
จำนวนพิมพ์	๑๐,๐๐๐ เล่ม
ISBN	๙๗๘-๖๑๖-๗๒๖๗-๑๔-๒

พิมพ์ที่: บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๙๔) จำกัด
โทร. ๐๒-๖๔๒๗๒๗๒-๘๗